

“La victòria d’ERC a les eleccions d’abril del 1931 va ser un miracle”

El 19 de març ERC celebra 75 anys. Víctor Torres (Lleida, 1915) és fill d’un dels fundadors. A més, fou secretari de la Presidència de la Generalitat a l’exili, en l’etapa de Josep Iria, i assessor jurídic durant la de Josep Tarradellas. Avui és encara membre del consell nacional del partit.

intervencions al Congrés de Diputats anteriors a la dictadura feien molt soroll. A més, tothom va saber què feia Macià a l’exili: el seu judici a París pel complot de Prats de Molló i la redacció de la Constitució catalana de l’Havana van fer que tornés a Catalunya convertit en una llegenda.

—Com és possible que un partit creat tres setmanes abans guanyés les eleccions municipals del 12 d’abril del 1931 d’una manera tan aclaparadora?

—Macià va ser l’estandart, tot i que la victòria d’ERC va ser un miracle. Encara avui dia ningú no ho pot explicar. Abans de les eleccions, ERC era un partit del tot desconegut. Es va presentar a veure què passava i va obtenir la majoria. Per a mi va ser fantàstic que en unes eleccions municipals es pogués acabar amb una monarquia secular. La gent estava farta de moltes coses: de la monarquia borbònica, de la guerra del Marroc, de Primo de Rivera... Hi havia un pòsit antimonàrquic i anticlerical molt fort.

—Vostè era dels que cridaven “Visca Macià, mori Cambó”?

—No. A mi no m’agradava aquest crit. Cambó era el contrapunt de Macià; no era dels meus però tenia una gran categoria política i mereixia un respecte. Macià agradava molt a la gent. No sabia parlar bé en públic, però els seus ulls parlaven per ell.

—El discurs de l’ERC dels anys trenta era populista i demagog?

—Una mica populista, sí que ho era, tot partit majoritari ho és, però no demagog. El discurs d’ERC estava molt centrat en la qüestió catalana. L’ideari de Macià, que també és el meu, era: Catalunya políticament lliure, socialment

Victor Torres, al seu domicili de Lleida, mostrant una fotografia de l’edifici on hi havia la seu de la Generalitat de Catalunya presidida per Josep Iria, al carrer Washington de París entre 1940 i 1954.

justa, econòmicament pròspera i espiritualment gloriosa.

—**De quina manera ERC va aconseguir consolidar-se i esdevenir el partit hegemònic?**

—ERC va agafar una extensió i una profunditat insospitades perquè va recollir un estat d'opinió latent des de feia temps. El problema, però, és que no tenia gent per ocupar els càrrecs. Per això Macià va fer una crida a la gent afí perquè ingressessin al partit. Molta gent de prestigi ho va fer i va ajudar a fer créixer l'aparell.

—**Què va significar per a vostè la mort de Macià, el desembre del 1933?**

—Va ser un desastre. Ningú no s'ho esperava. El meu pare, que era metge, va ser cridat per anar a consulta i el va visitar. Va tornar trastornat. La mort de Macià va ser una cosa molt ràpida i una pèrdua tremenda. Vaig escoltar la retransmissió de l'enterrament per ràdio i va ser impressionant.

—**És cert que el seu pare, Humbert Torres, va renunciar a ser candidat a substituir Macià si es presentava Companys?**

—En morir Macià va sorgir el problema de la successió. Companys no reunia l'adhesió de tothom; era una persona molt temperamental, era simpàtic, però a vegades sorprenia a la gent. Dins el partit hi havia qui no el veia amb gaire entusiasme. Viladiu, un diputat de Lleida, va ser una de les persones que va proposar la candidatura d'Humbert Torres. Però el meu pare no va voler, va dir que era millor Companys.

—**Si hagués acceptat i la història hagués seguit el mateix curs, el seu pare hagués estat afusellat...**

—L'afusellament de Companys pels franquistes és la cosa més vil que s'ha fet mai contra Catalunya. Això no es pot perdonar.

—**Vostè comparteix el parer dels historiadors que diuen que l'afusellament li va perdonar els errors?**

—A l'inici de la guerra, Companys es va trobar desbordat. Aquí a Lleida, el meu pare no va poder sortir al carrer en tot l'estiu del 1936 per culpa de les amenaces dels anarquistes. Qui era el valent que s'hi podia oposar? El president Companys va fer el que va poder, va fer govern amb aquella gent i es va proposar trampejar la situació. De totes

“Tarradellas va fer exclusivament de president de la Generalitat, no com els que han vingut després”

maneres, als anarquistes se'ls ha d'agrair que pareessin el cop dels militars.

—**Després, el 1940, Josep Iria va substituir Companys...**

—Iria va ser un home molt valent acceptant de ser president de la Generalitat a l'exili en un moment en què França estava ocupada pels nazis. No va dubtar ni un moment i va dir el “Ja sóc aquí” molt abans que Tarradellas. Iria hauria de tenir un monument en cada poble.

—**Aleshores, vostè va ser nomenat secretari de la Presidència. Com era Iria com a polític i com a persona?**

—Era un home amb molt sentit comú, dialogant, tolerant i bona persona. Amb ell hi vaig tenir una relació cordial durant set anys. En aquella època la Generalitat va fer el que va poder, però no hi havia diners.

—**Vostè va veure amb bons ulls que Tarradellas ocupés la presidència de la Generalitat el 1954?**

—Va arribar un moment que la salut de Josep Iria no li permetia seguir. Tarradellas era un home a qui no li agradava que li portessin la contrària i per això molta gent no el tolerava, deien que era molt autoritari. Però Tarradellas era un home molt foguejat i sabia escoltar.

—**Com és possible que el mateix dia de la revolta militar del juliol del 1936, Tarradellas, que havia deixat el partit uns mesos abans barallat amb**

“L'afusellament de Companys pels franquistes és la cosa més vil que s'ha fet mai contra Catalunya”

Companys, fes les paus amb ell i es devingués l'home fort d'ERC?

—Tarradellas es va presentar a Companys i li va dir que venia a posar-se a les seves ordres. En aquell moment, a les portes de la guerra, Companys necessitava gent com ell. Tarradellas va tenir molt coratge, va impulsar les indústries de guerra i es va encarar amb les col·lectivitzacions. Companys es va adonar que tenia en Tarradellas un aliat indispensable.

—**Per què Tarradellas es va distanciar d'ERC en ser nomenat president el 1954 i durant la transició?**

—Tarradellas va fer una cosa que els dos presidents de la Generalitat que han vingut després d'ell no han fet. Va exercir de president únicament i exclusivament sense fer cap concessió a ERC. Quan va tornar a Catalunya no va ajudar el partit en res, només amb algun consell. Fins i tot ens criticava públicament. Potser per això avui dia Tarradellas té pocs seguidors dins ERC.

—**I potser per això ERC no va recuperar l'hegemonia dins el catalanisme que havia tingut als anys trenta, quan va arribar la transició...**

—El pitjor de tot és que Martín Villena va negar la legalització. Oficialment no existíem. Abans van legalitzar el PCE de Carrillo. Martín Villena ens volia obligar a suprimir el mot “republicà” de les sigles. Molta gent, en veure que ERC no existia oficialment, va marxar cap a altres partits.

—**Un altre problema va ser que ERC representava el passat i Pujol era l'aire fresc dins el catalanisme no?**

—La gent ens identificava amb l'ERC de la Guerra Civil. Érem el partit de la guerra i això va ser un fort handicap. També cal tenir en compte que milers de seguidors d'ERC van morir a la guerra.

—**Quines diferències hi ha entre l'ERC dels anys trenta i la que presideix ara Carod-Rovira?**

—Les diferències són grans, però Catalunya tampoc no és igual que als anys trenta. ERC va triomfar pel miracle d'abril del 1931, però ara té més de vint anys d'actuació política en primera línia, tot i que ha hagut de demostrar la seva vitalitat en unes condicions adverses.

Xevi Camprub